

BEZROBOCIE MŁODZIEŻY NA WARMII I MAZURACH

Alfred Czesła

Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie

WSTĘP

Bezrobocie jest najbardziej traumatycznym społecznym doświadczeniem ostatniego piętnastolecia. W niektórych grupach jest ono szczególnie dotkliwe. Taką subpopulacją jest bez wątpienia młodzież. Biorąc pod uwagę wiek tej subpopulacji, młodzież można nazwać grupą najbardziej zagrożoną bezrobociem. Jest to zjawisko szczególnie niepokojące bowiem to właśnie młodzież jest wyjątkowo narażona na tzw. wykluczenie społeczne. Przedłużający się okres pozostawania bez pracy, złe warunki materialne, kłopoty rodzinne, a także obciążenie psychiczne, tworzą rzeczywiste, a na pewno subiektywne bariery powrotu bądź rozpoczęcia normalnego funkcjonowania w życiu społeczno-zawodowym młodych ludzi.

W wszechstronnym poznaniu zjawiska bezrobocia szczególna rola przypada badaniom społecznym – sprawdzonej metodzie ustalania faktów niezbędnych do diagnozowania i prognozowania badanej rzeczywistości. Ważny krok w tym kierunku został zrobiony w 2004 r. Wprowadzono wówczas kategorie osób szczególnie zagrożonych bezrobociem, które w pierwszej kolejności należy wspomagać; są to m.in. młodzi do 25. roku życia¹.

METODOLOGIA BADAŃ

Badania dotyczące młodzieży na warmińsko-mazurskim rynku pracy przeprowadzono latem 2005 r. Przyświecały im trzy cele:

1) diagnostyczny – poznanie stanu bezrobocia młodzieży na Warmii i Mazurach, jej warunków życi-

wych, postaw, oczekiwań oraz wizji i ocen w zakresie wyjścia z trudnej sytuacji;

2) praktyczny – opracowanie programu działań ułatwiających młodym bezrobotnym uzyskanie pracy;

3) informacyjny – upowszechnienie idei i rezultatów badań.

W badaniach zastosowano dwie metody:

– studialną, na którą złożyły się osiągalne opracowania analityczno-statystyczne zawierające syntezę i ocenę wybranych problemów;

– empiryczną, którą zrealizowano za pomocą ankiety; składała się ona z 33 pytań zamkniętych, wieloalternatywnych, dotyczących różnych aspektów bezrobocia młodzieży.

Empiryczną weryfikację przyjętych założeń i hipotez badawczych podjęto na zbiorowości młodych bezrobotnych wybranych do analizy z 21 powiatów województwa warmińsko-mazurskiego. Próba zasadnicza obejmowała 1173 osób, w tym: 600 kobiet i 573 mężczyzn oraz 683 mieszkańców miast i 490 mieszkańców wsi. Próbę tą losowano warstwowo-proporcjonalnie do udziału całej populacji młodych bezrobotnych. Założona próba badawcza stanowi 3,5% ogółu bezrobotnej młodzieży w regionie, co odpowiada w pełni standardom stopnia realizacji w tego typu badaniach i ma charakter reprezentacyjny.

WYNIKI

Stan, struktura i aktywność zawodowa młodzieży

Badania studialne pozwoliły ustalić liczebność, strukturę i aktywność zawodową warmińsko-mazur-

skiej młodzieży. Na koniec 2005 r. w Polsce zamieszkiwało ponad 5 mln osób w wieku 18–25 lat, co stanowi 13,6% ogółu ludności w kraju². Największy odsetek młodzieży występował w województwie warmińsko-mazurskim – 14,4%. To pocieszające, bo społeczeństwa krajów Unii Europejskiej generalnie starzeją się: młodzież stanowi tam średnio tylko 10%.

Z badań wynika, że od sześciu lat udział młodzieży Warmii i Mazur wśród ludności w wieku produkcyjnym utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Średnio co piąta osoba była w wieku 18–25 lat. Więcej jest mężczyzn niż kobiet – na 100 kobiet w wieku przedmałżeńskim przypada 105 młodych panów, też najczęściej przed ślubem. Większość mieszka w miastach.

Dominującym poziomem wykształcenia młodych ludzi była ukończona zasadnicza szkoła zawodowa (24,3%) i szkoła podstawowa (21,8%). Niepokoić musi wysoki odsetek młodzieży legitymującej się tylko wykształceniem podstawowym. Co piąta młoda osoba miała wykształcenie średnie zawodowe i średnie ogólnokształcące, w tym więcej kobiet niż mężczyzn. Kobiety dominują też nad mężczyznami pod względem wykształcenia wyższego, policealnego i gimnazjalnego.

W ogólnopolskiej populacji młodzieży występuje przewaga aktywnych zawodowo (55,9%) nad biernymi zawodowo (44,1%). Najwyższy poziom aktywności zawodowej był w województwie wielkopolskim (61,5%). Na Warmii i Mazurach współczynnik ten stanowił 53,4%, co stawia nasz region na 11 pozycji w kraju. Dla 25 krajów Unii Europejskiej wyniósł on 64,4% i był on o 8,5 punktu procentowego wyższy niż w Polsce.

Jeżeli chodzi o wskaźnik zatrudnienia młodzieży, to w skali kraju równał się on 39,3%. Najwyższy występował w województwie wielkopolskim (46,7%), najniższy zaś w: Podkarpackiem (34,2%) i Warmińsko-Mazurskiem (34,9%). W 25 krajach Unii Europejskiej wskaźnik ten był wyższy o 14,3% od poziomu zatrudnienia w Polsce. Pod tym względem przodują: Dania – 75,3%, Holandia – 73,1%, Szwecja – 72,1% i Wielka Brytania – 71,6%³.

W analizowanym okresie stopa bezrobocia młodzieży w Polsce stanowiła 27,7% i była o 8,6 punktów procentowych wyższa od ogólnokrajowej (19,1%). Analiza danych wykazała, iż Warmia i Mazury (34,4%), obok województw zachodniopomorskiego (34,9%) i świętokrzyskiego (36,8%), ma najwyższą stopę bezrobocia wśród młodych osób. Najniższa jest na Mazowszu (23,5%), Śląsku (24,0%) i w Wielkopolsce (24,0%). Według szacunków Eurostatu w 25 krajach UE stopa bezrobocia wśród tej populacji wynosiła 16,7%. Najniższy jej wskaźnik zanotowano w: Holandii – 8%, Danii – 8,2% i Irlandii – 8,3%, a najwyższy w: Polsce – 27,7%, Słowacji – 25,3%, Grecji – 24,8% i we Włoszech – 24,2%.

Przyczyny bezrobocia i sytuacja materialna oraz osobista badanej młodzieży

Z wypowiedzi respondentów wynika, że blisko trzy piąte z nich (57,6%) zarejestrowało się w urzędzie, poszukując swojej pierwszej pracy. Co piąty (19,8%) stracił pracę z winy pracodawcy. Niewielu badanych (5,4%) jako powód swojego bezrobocia podaje: zakończenie szkolenia, stażu, prac interwencyjnych, robót publicznych i powrót z wojska.

Ponad połowa młodzieży (54,4%) jest dotknięta długotrwałym bezrobociem, w tym co czwarta

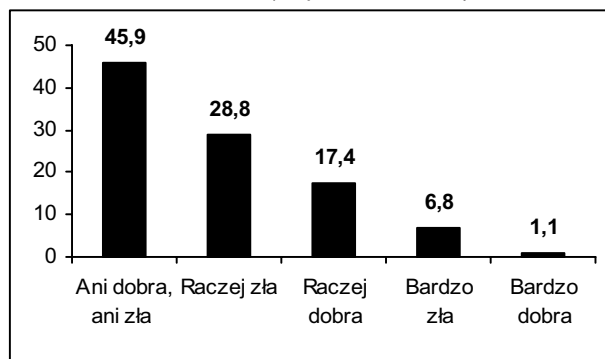
osoba (25,1%) zasila szeregi bezrobotnych od 3 do 5 lat.

Wśród głównych przeszkód w znalezieniu pracy młodzi respondenci wymieniają:

- brak ofert w miejscu zamieszkania i poza nim (61,8%);
- ogólnie niekorzystną sytuację społeczno-gospodarczą kraju i województwa (55,2%);
- strukturę i kierunki kształcenia zawodowego, nieuwzględniające zmian jakościowych i ilościowych w gospodarce, przemyśle i usługach (38,5%);
- wiek – z jego powodu nie może zatrudnić się co trzynasty badany (7,8%).

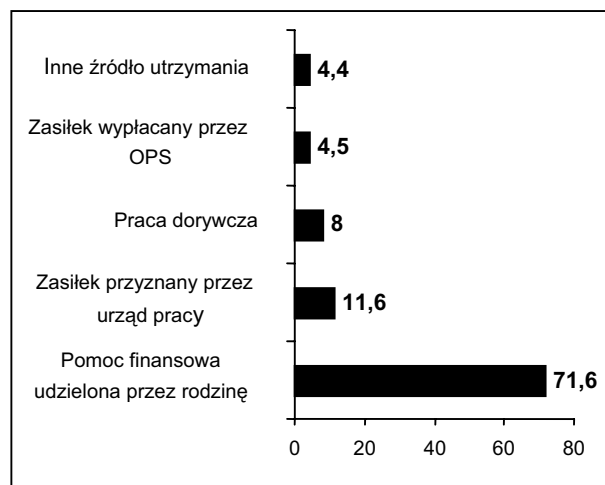
Brak pracy wpływa na sytuację ekonomiczną bezrobotnego. Poziom warunków materialnych identyfikowano poprzez samoocenę młodych ludzi (wykres 1).

Wykres 1. Jak ocenia Pan/i sytuację materialną?
N = 1173 (odpowiedzi w %)

Blisko połowa (45,9%) młodzieży ocenia swoją sytuację materialną na poziomie dostatecznym. Czują się zatem ani wyraźnie zadowoleni, ani wyraźnie niezadowolonych ze swoich warunków materialnych jest 35,6% respondentów, oceniając je jako złe (28,8%) i bardzo złe (6,8%). Blisko jedna piąta (17,4%) ocenia swoją sytuację materialną jako dobrą lub bardzo dobrą (1,1%).

Wykres 2. Pozazarobkowe źródła utrzymania badanych N=1173 (w %)

Nie mogąc poprawić swojej sytuacji ekonomicznej poprzez pracę, ankietowani starali się uzyskać środki do życia z innych źródeł (wykres 2). Wyraźna większość (71,6%) badanych oświadczyła, że korzysta przede wszystkim ze wsparcia finansowego udziela-

nego im przez rodziców. Znacznie rzadziej wymieniane były takie źródła utrzymania, jak zasiłek przyznawany przez urząd pracy czy dochód z pracy dorywczej. Tylko nieliczni korzystają z:

- pomocy opieki społecznej,
- instytucji charytatywnych czy Kościoła,
- renty,
- stypendium,
- alimentów,
- oszczędności,
- zasiłku dla matki samotnie wychowującej dziecko.

W badaniach zmierzano do określenia gradacji elementów odbieranych jako przyczyny dyskomfortu psychicznego. Wśród uczuć uznanych przez młodych bezrobotnych za własne dominowały negatywne, o charakterze biernym i degradującym godność osobistą respondentów. Ponad połowa z nich odczu-

wa niepokój spowodowany brakiem pracy, w tym: bezradność, złość, zniechęcenie, rozpacz i załamanie. Brakuje im też umiejętności do podjęcia działań zmieniających ich sytuację zawodową i społeczną.

Z drugiej jednak strony młodzi bezrobotni wskazują na ufność, że po podjęciu nowych sposobów działań coś się zmieni w ich sytuacji. Do tej grupy zaliczyć należy także tych, którzy odczuwają ulgę od uciążliwości pracy oraz swobodę wykorzystania czasu wolnego. W tym przypadku obie te cechy: ufność i ulga należy widzieć jako mechanizm obronny – wyparcia negatywnych zdarzeń.

Na braki we własnym rozwoju osobistym wskazuje co czwarty (24,8%) respondent. Można to ocenić jako cechę pozytywną, mobilizującą go do podejmowania efektywnych zmian. Blisko jedna piąta młodych (17,5%) zdradza potrzebę uzyskania pomocy od innych.

Tabela 1. Ocena sytuacji osobistej respondentów

Co czuje Pan/i przede wszystkim jako osoba bezrobotna?	Procentowy wskaźnik udziału				
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Wieś	Miasto
	N = 1173	N = 600	N = 573	N = 490	N = 683
Ufność, że coś zmieni się po podjęciu nowych sposobów zmiany mojej sytuacji	35,5	37,0	34,0	33,7	36,9
Braki we własnym rozwoju osobistym	24,8	29,8	19,5	20,2	28,1
Bezradność – brakuje mi umiejętności do podjęcia działań	21,5	24,2	18,7	24,7	19,2
Potrzebę uzyskania pomocy od innych	17,5	18,8	16,1	20,4	15,4
Złość – obwiniam innych za moją sytuację	14,9	11,2	18,8	17,3	13,2
Zniechęcenie – nie potrafię podjąć działań wpływających na zmianę mojej sytuacji zawodowej i rodzinnej	13,9	15,3	12,4	11,4	15,7
Rozpacz i załamanie – nie widzę możliwości wyjścia z tej sytuacji	8,0	9,2	6,8	8,6	7,6
Ulgę od uciążliwości pracy, swobodę w wykorzystaniu czasu wolnego	3,6	2,2	5,1	2,7	4,2
Brak zdania	1,0	0,7	1,4	1,0	1,0

Uwaga: Odsetki nie sumują się, do 100, ponieważ ankietowani mieli możliwość wyboru więcej niż jedną odpowiedź.

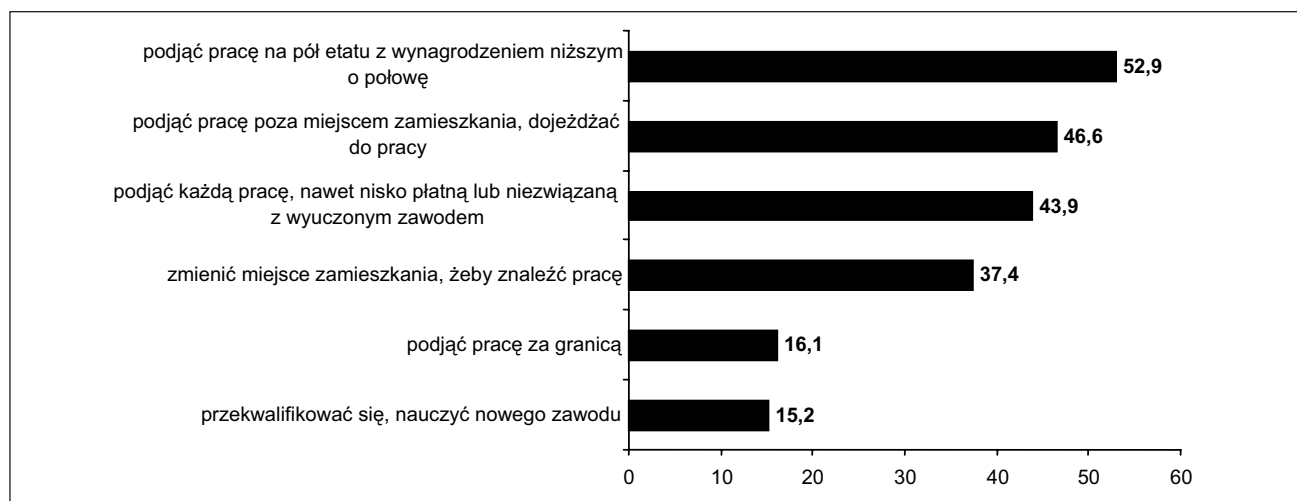
Przy precyzowaniu własnej sytuacji materialnej i osobistej mężczyźni zamieszkali w mieście prezentowali nieco wyższy poziom optymizmu oraz zaradności życiowej niż kobiety zamieszkałe na wsi.

Postawy i oczekiwania bezrobotnej młodzieży

Analizując postawy i oczekiwania młodych ludzi, uwzględniono: przedsięwzięcia podejmowane przez nich na rzecz zmiany własnej sytuacji, ich oczekiwania co do form zatrudnienia oraz postawy wobec pracy.

Młodzi bezrobotni nie chcą się pogodzić z zastanymi realiami swej sytuacji i podejmują różnego rodzaju działania. Zwraca uwagę przede wszystkim wysoki odsetek młodzieży gotowej podjąć jakąkolwiek pracę. Świadczy to o zmęczeniu statusem bezrobotnego i chęcią pozyskania zarobkowych źródeł utrzymania. Przytłaczającej większości (83,5%) zależy na bardzo szybkim podjęciu pracy. Tylko nieliczni wykazują bierną postawę i chwilowo, bądź w ogóle, nie są zainteresowani podjęciem jakiegokolwiek zatrudnienia; chcą wykorzystać zasiłek dla bezrobotnego lub zamierzają pracować tylko dorywczo.

Wykres 3. Czy jest Pan/i gotowy/a? N = 1009 (odpowiedzi twierdzące w %)

Praca stała się dla młodych ludzi jednym z najbardziej pożądanym i poszukiwanym dóbr. Zabiegają o nią (86%) na wiele sposobów, co świadczy o ich aktywności. Najczęściej (47,7%) składają osobiście swoje oferty u potencjalnych pracodawców lub wysyłają CV bezpośrednio do różnych firm. Co trzeci regularnie kontaktuje się w tej sprawie z urzędem pracy (31,5%) lub stara się wykorzystać swoje znajomości i układy.

Młodzież szuka też pracy, przeglądając oferty w Internecie i Infokioskach, korzysta z usług prywatnej firmy pośrednictwa pracy, umieszcza swoją ofertę w gazetach lub w Internecie, bierze udział w giełdach pracy, przegląda oferty na tablicach ogłoszeń, wyjeżdża za granicę.

Ludzie młodzi, jak żadna inna grupa pozbawiona pracy, mają bardziej sformułowane własne oczekiwania wobec warunków ewentualnego zatrudnienia.

Dla uzyskania pracy większość badanych (86%) skłonna jest do daleko idących wyrzeczeń. Co druga osoba (52,9%) gotowa jest podjąć pracę na pół etatu. Ten sam odsetek chce podjąć każdą pracę, nawet niskopłatną lub niezwiązaną z wyuczonym zawodem.

Rzadziej wybiera się podjęcie pracy poza stałym miejscem zamieszkania czy przekwalifikowanie się i naukę nowego zawodu. Postawa taka wiąże się zapewne z brakiem pieniędzy na pokrycie kosztów edukacji i migracji. Tylko nieliczni biorą pod uwagę ewentualność samozatrudnienia się, co wynika m.in. z braku własnych środków finansowych, predyspozycji i kwalifikacji, względami rodzinnymi, obawą przed spłatą kredytów itp. Jak na razie możliwość utworzenia własnego stanowiska pracy pozostaje poza zasięgiem zainteresowania młodzieży.

Z badań wynika, iż najbardziej mobilni są: mężczyźni w stanie cywilnym wolnym, z wykształceniem zasadniczym i średnim zawodowym oraz wyższym, wywodzący się z powiatów o największej stopie bezrobocia, tj.: Węgorzewo, Pisz, Giżycko, Gołdap, Mrągowo i Nidzica.

Ocena sytuacji na lokalnym rynku pracy

Badania przynoszą bardzo zróżnicowane oceny i prognozowania dotyczące własnej sytuacji na warmińsko-mazurskim rynku pracy oraz złożone opinie o świadczonych przez urzędy pracy formach wspomagania młodych bezrobotnych.

Urzędy pracy, aktywizując swoich młodych petentów, składały im przede wszystkim propozycję odbycia stażu u pracodawcy (28,7%), zmianę bądź podwyższenie kwalifikacji zawodowych (20,9%), uczestnictwo w programach aktywizacji zawodowej (11,6%) i pracę stałą (8,3%).

Jednak na uwagę zasługuje fakt, iż ponad dwie piąte młodych bezrobotnych (41,6%) znajdowało się poza oddziaływaniem urzędu pracy, przeszło dwie trzecie (70,6%) w ogóle nie uczestniczyło w programach specjalnych, a przygniatająca większość (86%) z nich nie skorzystała z propozycji urzędu pracy w zakresie podjęcia stałego zatrudnienia.

Dalsze dociekania wskazały na główne czynniki tego stanu rzeczy. Druzgocąca liczba (78,9%) ofert pracy była nietrafiona, ponieważ były już nieaktualne bądź dotyczyła niższych kwalifikacji niż posiadali je badani, lub ich kwalifikacje nie odpowiadały pracodawcom. Co dziesiąty (10,8%) odmówił podjęcia pracy z powodu oferowania bardzo niskich zarobków oraz ze względu na „niehumanitarne” warunki zatrudnienia.

W organizowanych przez urzędy pracy programach specjalnych uczestniczyło co trzeci badany. Były to głównie: Pierwsza praca, Phare, EFS, Paszport do Europy, PAOW, Pogranicze, Alternatywa, Absolwent i Rozwój własnej przedsiębiorczości. Zagadnienia dotyczące wspierania ludzi młodych na rynku pracy pokazuje wykres 4.

Wykres 4. „Co dało Panu/i uczestnictwo w programach specjalnych?” (odpowiedzi w %)

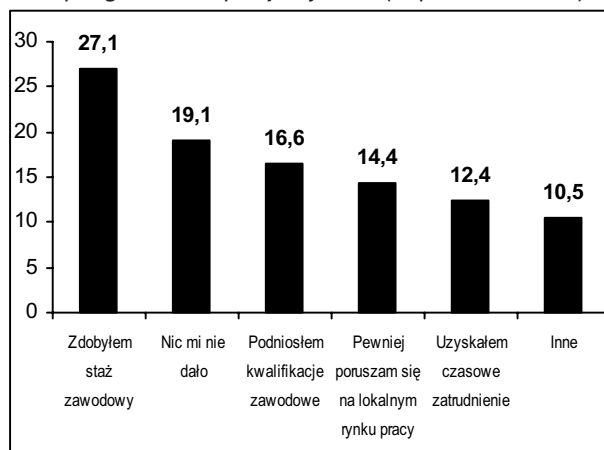

Tabela 2. Ocena skuteczności stosowanych form aktywizacji zawodowej młodych bezrobotnych (w %)

Wyszczególnienie	Formy aktywizacji					
	Szkolenia	Stáže	Środki na rozpoczęcie własnej działalności	Inne specjalne programy aktywizacji zawodowej	Prace interwencyjne	Roboty publiczne
	N = 984	N = 894	N = 776	N = 683	N = 767	N = 746
Bardzo skuteczna	38,2	38,0	32,3	13,8	12,6	11,0
Skuteczna	48,4	42,8	45,6	47,1	38,9	31,2
Mało skuteczna	9,6	14,4	16,0	28,3	39,4	44,0
Nieskuteczna	3,9	4,7	6,1	10,8	9,1	13,8

Udział w programach urzędów pracy umożliwił młodym ludziom zdobycie: stażu pracy, nowego zawodu, informacji z dziedziny gospodarczej, czasowego zatrudnienia, doświadczenia w rozmowach z pracodawcami, pewności poruszania się po rynku pracy i podniesienie kwalifikacji. Co piąty bezrobotny (20,0%) stwierdził, że nic mu one nie dały.

Młodzi respondenci proszeni byli także o dokonanie oceny efektywności adresowanych do nich form aktywizacji zawodowej (tab. 2).

Analiza materiału badawczego dała pełny obraz najskuteczniejszych form aktywizacji zawodowej młodzieży. Należą do nich:

- szkolenia (86,6%),

- staże pracy (80,8%),
  - pożyczki i dotacje przyznawane na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej (77,9%),
  - programy specjalne (60,9%),
  - prace interwencyjne (51,5%).
- Najmniej efektywną formą w ocenie badanych są roboty publiczne (42,2%).

Ankietowanych proszono o opisanie swoich doświadczeń na temat głównych czynników decydujących o uzyskaniu zatrudnienia na warmińsko-mazurskim rynku pracy. Chodziło o to, by młodzi ludzie spontanicznie wymienili najważniejsze kryteria pomocne przy poszukiwaniu pracy.

Tabela 3. Czynniki decydujące o otrzymaniu pracy

Wyszczególnienie	Procentowy wskaźnik udziału				
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Wieś	Miasto
	N = 1173	N = 600	N = 573	N = 490	N = 683
Dobre wykształcenie i odpowiedni zawód	98,2	99,9	96,5	97,4	98,8
Staż pracy	54,8	61,5	47,8	52,7	56,4
Znajomości, układy, koligacje, protekcja	40,1	36,2	44,2	34,9	43,8
Umiejętność prezentacji swojej osoby	12,6	15,3	9,8	9,4	14,9
Umiejętność i aktywność w poszukiwaniu zatrudnienia	10,7	12,5	8,9	8,2	12,6
Miejsce zamieszkania	10,0	9,7	9,8	13,3	7,6
Młody wiek	6,8	6,0	7,7	9,2	5,1
Płeć	2,6	2,5	2,7	3,5	2,1

Badana młodzież uważa, że obecnie przy uzyskaniu oferty decydują: dobre wykształcenie, odpowiedni zawód i kwalifikacje zawodowe. Ale aby dostać pracę, trzeba się jeszcze czymś wyróżnić z tłumu. Takim atutem – według nich – jest staż pracy (54,8%), znajomości, układy, powiązania (40,1%). Wymaga to szczególnej aktywności lub sieci społecznych powiązań. Dopiero w dalszej kolejności plasują się cechy i postawy kandydatów na

pracowników. Za mniej skuteczne uznawane jest zamieszczanie ogłoszeń, korzystanie z usług prywatnego pośrednictwa pracy czy rozsyłanie życiorysu do wielu firm jednocześnie. Tylko nieliczni wskazywali na znaczenie szczęścia, przypadku i trafu.

Miarą aktywności ankietowanych są ich wyobrażenia na temat możliwości uzyskania pracy w ciągu najbliższych trzech lat (tab. 4).

Tabela 4. Ocena własnej sytuacji na lokalnym rynku pracy w okresie najbliższych trzech lat

Jak Pan/i sobie wyobraża swoją sytuację w ciągu najbliższych trzech lat?	Procentowy wskaźnik udziału				
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Wieś	Miasto
	N = 1173	N = 600	N = 573	N = 490	N = 683
Sytuacja zmieni się na lepsze, gdyż w końcu będę miał/a pracę	66,5	64,7	68,4	60,6	70,7
W mojej sytuacji nic się nie zmieni i nadal pozostanę bez pracy	10,8	12,0	9,6	14,9	7,9
Znajdę się w jeszcze gorszej sytuacji	4,9	4,7	5,1	5,5	4,4
Brak zdania	17,8	18,7	16,9	19,0	17,0

Zadziwiające jest to, że młodzież (66,5%) wykazuje silną nadzieję na to, iż w ciągu najbliższych trzech lat sytuacja na rynku pracy wyraźnie się poprawi. Nadzieja i optymizm wynikają z natury młodych ludzi. Nawet wtedy, gdy znajdują się w dołku, mają na tyle sił i wiary, by nie popadać w totalną frustrację, która jest udziałem młodzieży szczególnie na wsi i w małych miastach. Generalnie młodzi ludzie nastawieni są na sukces, a obecny stan traktują jako przejściowy.

Ocena własnej sytuacji na lokalnym rynku pracy jest silnie zróżnicowana społecznie, co można tłumaczyć tym, że w większym stopniu jest ona oparta na własnych doświadczeniach badanych i obserwacji otaczającej rzeczywistości. Opinie te zależą też od miejsca zamieszkania, a także od położenia społecznego respondentów. Im lepiej są oni wykształceni i mają lepsze warunki materialne, tym mniej krytycznie oceniają lokalny rynek pracy – twierdzą, że w ich miejscowości lub okolicy można znaleźć jakieś zatrudnienie, choć nie zawsze odpowiednie. Z drugiej strony wyraźnie też widać, że im ankietowani są mniej wykształceni i mają gorszą pozycję zawodową i materialną, tym częściej twierdzą, że na ich rynku nie ma żadnej pracy.

W prezentowanych badaniach omówione zostały wyłącznie deklaracje młodych bezrobotnych. Zachowania zgodne z takimi deklaracjami zależą od bar-

dzo wielu nieprzewidywalnych czynników i warunków zewnętrznych.

ZAKOŃCZENIE

Badania dowodzą, że młodzież jest kategorią najbardziej zagrożoną bezrobociem. Świadczy o tym wyższa – w porównaniu z innymi kategoriami ludności – stopa bezrobocia. Na koniec grudnia 2005 r. liczba bezrobotnych w regionie wynosiła 150 910 osób. Wśród nich 34 782 bezrobotnych stanowią osoby w wieku 18–25 lat. Oznacza to, że blisko co czwarty (23,5%) bezrobotny nie przekroczył 25. roku życia. Największy odsetek osób młodych niepracujących występuje w powiatach: Szczytno, Nowe Miasto Lubawskie, Nidzica, Iława, Mrągowo, Elbląg Ziemiński, Działdowo.

Przyczyn swojego bezrobocia młodzi ludzie upatrują głównie w czynnikach makro- i mikroekonomicznych kształtujących sytuację na rynku pracy. Wyż demograficzny, który pojawił się w ostatnich latach, negatywnie odbił się na położeniu młodych osób wchodzących na rynek pracy. Szczególnie głęboko sfrustrowani są młodzi wywodzący się z małych miasteczek i wsi. Ci, którzy uczą się lub studiują w dużych miastach, mają możliwości edukacji i znalezienia

pracy, ale są wśród nich także ci, którzy mają poczucie porażki na samym starcie.

Deklarowane postawy i oczekiwania dobrze świadczą o młodych ludziach, ale nienajlepiej o otaczającej ich rzeczywistości, do której zdecydowanie muszą się przystosować. Młodzi nie boją się braku pracy. W zanzadru mają kursy, naukę, własną inicjatywę, myślą o pracy za granicą. Liczą też na pomoc innych.

Rodzina jest nadal jedynym oparciem i ostoją w oczekiwaniu na zmianę losu młodych. Opóźniają oni swoje wejście w dorosłość, nie mają zamiaru zakładać rodziny do czasu znalezienia pracy i nie stać ich na potomstwo. Wydłuża się proces wychowania, zdobywania wykształcenia i czas pełnej zależności od rodziców. To nie wróży dobrze, zwłaszcza w obecnym okresie niżu demograficznego. Trzeba powstrzymać młodzież przed dziedziczeniem zależności od rodziny, pomocy społecznej i kultury życia bez zatrudnienia.

Bardzo duże nadzieje młodzież wiąże z urzędami pracy, których działalność ogólnie oceniają dość dobrze. Większość badanych uczestniczyła w różnych programach organizowanych przez służby zatrudnienia i wysoko ocenia skuteczność stosowanych form aktywizacji zawodowej, zwłaszcza szkoleń i stażów pracy. Niepokojącym jest jednak fakt, że wielu osobom urząd pracy nic nie zaproponował i to, że przyniatająca liczba młodzieży jako przyczynę niepodjęcia pracy podaje nieaktualność oferty.

Z wypowiedzi badanych wynika konieczność kontynuowania i wzmocnienia działań na rzecz:

1) prowadzenia szkoleń i dokształceń – długotrwała edukacja, przerywana okresowym zatrudnieniem, będzie w przyszłości cechować styl życia wielu młodych ludzi;

2) kreowania postaw przedsiębiorczych i udzielania konkretnej pomocy finansowej w podejmowaniu samodzielnej działalności gospodarczej;

3) pobudzania mobilności zawodowej i przestrzennej;

4) otoczenia opieką młodych długotrwale bezrobotnych, którzy tracą oparcie w rodzinie i nie mają nadziei na uzyskanie jakiegokolwiek pracy.

Stworzenie miejsc pracy w naszym regionie dla zwiększającej się liczby młodych ludzi o wysokich kwalifikacjach będzie coraz trudniejsze i kosztowniejsze. Młodzi ludzie będą emigrować do innych województw lub za granicę, i tylko część z nich zostanie w regionie. Brak pracy będzie powodować zwiększenie emigracji.

Mimo wysokiego bezrobocia młodzież cechuje duży optymizm – ufają, że sytuacja się zmieni. Zdecydowana większość respondentów wierzy, iż osiągnięcie kariery zawodowej zależy wyłącznie od nich samych. Pozytywnie myśli o swojej przyszłości i wysiłku związanym z osiągnięciem sukcesu.

Zjawisko bezrobocia wśród młodzieży na Warmii i Mazurach jest tylko jednym z elementów charakteryzujących sytuację na rynku pracy. Brakuje dociekań obejmujących kategorie pracujących i biernych zawodowo. Stąd zachodzi potrzeba dokonania takiej analizy, a tym samym wypełnienia istniejącej w tym zakresie luki badawczej. Młodzież – dowodzą to badania – powinna być też stale traktowana priorytetowo w polityce rynku pracy.

¹ Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 20 kwietnia 2004 r. (DzU nr 99, poz. 1001).

² Obliczenia własne na podstawie *Ludność w przekroju terytorialnym*, GUS, Warszawa 2005. Zob. też *Ludność, stan oraz struktura demograficzna i społeczno-ekonomiczna województwa warmińsko-mazurskiego*, Urząd Statystyczny, Olsztyn 2005.

³ Obliczenia własne na podstawie bazy danych Eurostatu „New Release” 6/2005, <http://europa.eu.int/newcronos>.